

MODANIN GİZEMLİ STİLİ GOTİK: DENEYSEL BİR ÇALIŞMA

Mystery Style Of Fashion Gothic: An Experimental Study

Doç. Dr. Gökçe ÖZDEMİR

Gaziantep Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarım Bölümü, Gaziantep/Türkiye

ORCID: 0000-0002-2608-6004

ÖZET

Roma dönemine ait olmayı simgeleyen bir terim olan gotik, 16. yüzyıla dek ortaçağ Avrupa'sında gelişen mimari tarzın ismi olmuştur. Moda da ise, 70'li yılların sonu 80'li yılların başlarında punk akımının etkisinin azalmaya başladığı dönemlerde popülitesini kazanmıştır. Gotik moda, orta çağın karmaşık, karanlık ve gizemli yönlerinin tasarımlarda hayat bulduğu bir giyim tarzıdır. Genelde gotik moda, metal tarz giyim ile karıştırılır da gotik tarz daha romantik ve gizemli çizgilerden oluşmaktadır. Bu çalışmada da, gotik moda algısına dayalı olarak moda ürün koleksiyonu oluşturma amaçlanmıştır. Çalışma giysi koleksiyon oluşum süreçlerinin izlendiği eylem araştırması türünde bir çalışmadır. Yapılan tasarımların gotik tarz giyinmeyi sevenlere estetik bir bakış açısı kazandıracağı, araştırmacılara ise bir sanat akımı etkisiyle tasarlanan bir giysinin oluşum süreçleri hakkında bilgi vereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gotik, moda, giysi tasarımı

ABSTRACT

Gothic, a term symbolizing Roman times, was the name of the architectural style that developed in medieval Europe until the 16th century. In fashion incase, in the late 70s and early 80s, the effect of the punk movement began to diminish in period has gained its popularity. Gothic fashion is a clothing style in which complex, dark and mysterious aspects of the Middle Ages come to life in designs. In general, gothic fashion is mixed with metal-style clothing, but gothic style is comprise of more romantic and mysterious lines. In this study, it is aimed to create a fashion product collection based on the perception of gothic fashion. The study is an action research type in which clothing collection formation processes are followed. It is thought that the designs will give an aesthetic point of view to those who love gothic style dressing, and will give researchers information about the formation processes of a garment designed under the influence of an art movement.

Key words: Gothic, fashion, clothes design

1. GİRİŞ

Gotik, 12. Yüzyıl Fransa'sında ortaya çıkmış ve 16. yüzyıla kadar ki süreçte ortaçağ Avrupa'sının gelişen mimari tarzının ismi olmuş bir sanat akımıdır. 17. yüzyıl boyunca mimarideki etkisi azalmış gibi görünse de özellikle 18. yüzyıl ortalarında dini söylemlerde yer alarak, o dönemin kültürel yapılarını ve edebi eserlerini etkilemiştir. Özellikle, Rönesans'a kadar olan dönemde resim, heykel ve mimari de gotik tarz baskın hale gelerek, birçok sanatsal olayların ve Rönesans sanatının doğmasına zemin hazırlamıştır. Bundan dolayı, mimari yapılardan, edebi eserlere, müzikten, beyaz perdeye kadar geniş bir yelpazeye etki eden kültürel ve sanatsal bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Arargüç, 2016: 246). Dönemin sanat eleştirmenlerince Roma imparatorluğunun çöküşüne kadarki olayları nitelerek için kullanıldığından dolayı, barbar bir yaklaşım ve klasik sanat ölçütlerine uymayan bir akım olarak görülmüştür. Sanat akımlarının ve tarihsel dönemlerin adlandırılmasında, anakronizm ve eleştirel tutum söz konusu olduğunda da gotik kendisini göstermektedir (Alkım, 2011: 5). Borngässer'e göre Vasari, Gotik üslubu klasik üslubun karşıtı bir üslup olarak betimleyen ilk kişidir" (Borngässer, 2004: 242). 20. yüzyılın ikinci yarısından bu yana Gotik'in bir sıfat olarak farklı disiplinlerde kendini göstermesi, onun zaman ve kültür kavramlarından bağımsız olan bir ruh hali olarak ortaya çıkması olarak açıklanmaktadır. Bundan dolayı Gotik'i belirli zaman ve coğrafyaya hapsederek, soyut bir estetik anlayış olarak düşünmek, farklı disiplinlerde yapılan çalışmalara sırt çevirmek olacaktır.

"Gotlara yönelik" ya da "Gotlara ait" anlamlarında kullanılan Gotik sözcüğü; sivri kuleleri, kemerleri, devasa vitrayları ve uçan payandalarıyla diğer üsluplardan bir bakışta kolayca ayırt edilen bir mimarlığın kötü olarak anlatımında kullanılmıştır (Alkım, 2011:7). Özellikle M.S. 3. ve 5. yüzyıllar arasında etkin olarak varlığını sürdürmüş Doğu Germen kavmi olan Gotlardan adını almıştır. Bu kavim hüküm sürdüğü dönemde ve tarihsel süreç içerisinde Romalılar ile yaşadıkları şiddetli çatışmalardan dolayı kötü olarak anılmışlardır. Gotik

sözcüğünün olumsuzluk içeren bir kavram olarak kullanımının olası bir diğer sebebi Borngässer (2004:242) göre, Vasari'nin Gotik sanatı hor gören yorumlarını göstermektedir. Gotik sanata karşı acımasızca yapılan tüm eleştiriler ve hor gören bakış açısı, on sekizinci yüzyıla kadar geçerliliğini korumuştur. Clark (1962:13), İtalya'da da İngiltere'de olduğu gibi Gotik'in sivri kemerlerle özdeşleştirildiğini ve Gotik sanat konusunda hem keskin açının budalalığı hem de büyük uygunsuzluk yüzünden sağduyulu gözlerden uzaklaştırılmış o barbar çağın izlerinin yansıtıldığı ilk eleştirel eserin, 1624 yılında Sir Henry Wotton'un tarafından yapıldığını belirtmiştir. 12. yüzyıl gotik mimarisi incelendiğinde binaların, göğe erişmeyi amaçlar gibi uzun, büyük ve yüce olarak inşa edildiği böylelikle insanların tanrı fikrine duyulan inancının sağlamlaştırılmaya çalışıldığının amaçlandığı görülmektedir.

Görsel 1. Cathédrale Notre Dame de Paris

Görsel 2. Duomo di Milano

Kaynaklar. https://www.musictick.com/cath%C3%A9drale-notre-dame-de-paris-paris,%20france-locations-classic-music.html?id_luogo=539689&filtro=4&dal=05/26/18

Günümüze dek ulaşmayı başaran gotik, çağdaş kültürde bastırılmış duyguların, korkuların ve insan doğasının karanlık yönlerinin ifadesi olarak yaygın bir şekilde kullanılır. Senteze dayalı eklektik bir sanat anlayışı olması, gizemli ve cesur tasarımları içermesi nedeniyle gotik kendine has özellikleri olan orijinal bir sanat akımıdır (Spooner, 2006: 10).

Birçok farklı alanı etkileyen gotik sanatı o dönemden günümüze kadar olan süreçte modayı etkilemiş ve tasarımcılara ilham vermiştir. O dönem mimarisindeki ihtişam, elit kesimin giyim tarzına da yansyarak, ipekli kumaşlar, kürkler ve egzotik kumaşlardan yapılan gösterişli giysiler ve başlıklar zengin sınıf tarafından kullanılmıştır. Gotik mimarinin sivri ve dikey yapıları, giysilerin yanı sıra ayakkabıların uçlarından, şapkaların üst kısımlarına ve kostüm tasarımlarında kendini göstermiştir. Özellikle erken gotik döneminde (1200-1350), giysilerin zarifliği, minimal abartıllığı ve vücut hatlarını belli eden modelleri dikkat çekmektedir. 14. Yüzyıl, mimaride yalınlıktan karmaşık bir forma geçişin olduğu geç gotik (1350-1450) dönem olarak adlandırılmaktadır. Mimarideki bu form değişiklikleri giysi modellerine de yansımıştır. Bu dönemde giysiler artık daha çok ayrıntısı olan ve vücudu saran modellerde ve zıt renk kumaş kombinasyonları kullanılarak tasarlanmaya başlanmıştır (Orsborne,2013: 64). Özellikle dar manşetli kollar, geniş drapeli etekler, önde sertleştirilmiş göğüs formları ve göğüs dekolteeleri ön plana çıkmaya başlanmıştır. 1400'lü yılların sonlarına doğru, kıyafetlerde yenilik, farklılık ve lüks gibi unsurlar hakim olmaya başlamıştı. Kadın giysilerinde, geniş, pilili ve dik yakalı dış elbiseler, içliklerde uzun kollar, dekolteyi yuvarlak ve kare yakalar ile tezatlık oluşturuluyordu (Orsborne,2013: 74). İç giysilerde jupon, korse, kombinezon ve tel çemberli iç etekler kullanılıyor ayrıca giysiyi tamamlayıcısı olarak fiyonk, inci, dantel, fırfır, fiyonk, kurdele vb. süsleme malzemeleri tercih ediliyordu.

Günümüzde de hala kadınlar ve erkekler tarafından giyim tarzı olarak gotik'in tercih edildiğini sokaklarda görmekteyiz. Özellikle metal ve rock tarzını sevenlerin giyim stillerinin gotik tarzda birleştiğini söyleyebiliriz. Rahat şıklığın ön plana çıktığı sokak stili gibi gotik tarzın da kendine özgü yanları bulunmaktadır. Genellikle siyah, bordo gibi renklerin ağırlıklı kullanıldığı kıyafetler, tüller ve dantellerle hareketlendirilmiştir. Ayrıca elbiselerin altına sıklıkla file veya dantelli çorapların kullanılmaktadır.

Gotik giyim tarzının özellikleri (giyim ve moda sözlüğü, 2020)¹;

- ✓ Tasarımlarda ana renk olarak siyah ve bordo kullanılmakta,

¹ Giyim ve moda sözlüğü, 2020, <https://www.giyimvemoda.com/moda-sozlugu/modanin-karanlik-ve-gizemli-stili-gotik-moda/83>

- ✓ Kıyafetler; danteller, kadifeler, deriler ve tüller ile tamamlanmakta,
- ✓ Giysinin tamamlayıcısı olarak, kalın, yüksek topuklu ve sivri burunlu ayakkabılar, deri uzun çizmeler veya bağcıklı botlar çok kullanılmakta,
- ✓ Bu tarzı sevenler, kızıl ve siyah saç rengini tercih etmekte,
- ✓ File ve dantel çoraplar ile kombinler tamamlanmakta,
- ✓ Ağır ve gösterişli zincir takılar ve büyük yüzükler kullanılmakta,
- ✓ Siyah rengin baskın olduğu göz makyajı, ruj ve ojeler kullanılmakta,
- ✓ Tasarımlarda bağcıklı korseler yer almakta ve fırfırlı tül etekler, transparan bluzlar ve deri etekler ile kombinler tamamlanmaktadır.

Moda stillerindeki çeşitlilik düşünüldüğünde özellikle farklı, kadınsı ve seksi görünmek isteyenlerin bu tarzı tercih ettikleri söylenebilir. Çünkü gotik tarz sadece farklı olmayı değil aynı zamanda cesur ve sıra dışı olmayı da gerektirir.

Görsel 3. Gotik stil

Kaynak. <https://www.binkelam.com/gotik-giyim-tarzi/gotik-tarz-katli-elbise>

Sanat yapıtlarının oluşum sürecindeki yaratıcılıkta, tasarım kavramı önemli bir yere sahip olması nedeniyle, yaratma ve tasarım birbiriyle örtüşen iki kavram olarak belirtilmektedir (Karoğlu ve Şenel, 2012: 1433). Tasarım, insan ihtiyaçları göz önüne alınarak hazırlanmış, estetik görünümün yanı sıra işlevsellik içeren yaratıcılık değeri yüksek; bütünsel bir bakış açısı ile sunulan ve kendine özgü görünüme sahip olma özelliği taşıyan bir sanatsal ürün olarak tanımlanabilir (Atılğan, 2014:473). Tasarlama işleminde, tasarımın kendisi kadar, tasarımın oluşum süreçleri de önem taşımaktadır. Çünkü tasarım, zihinde oluşan bir fikrin, bilimsel ve sanatsal yönden ifadesinin boyut kazandırılarak belirli bir yöntem içerisinde ifadesi sürecidir. Tasarım çalışmaları, tasarımcının bilgileri ve yeteneklerinin kendine özgü ifadesi olduğu için tasarımcıların ürünlerini ortaya koyarken belirli bir profesyonel alana bağlı kalma zorunluluğu yoktur (Pres ve Cooper 2007:6-7). Ancak moda ürünü oluşum sürecinde tasarımcıların takip etmesi gereken aşamalar vardır. Alan yazında moda ürün tasarım sürecine ilişkin birbirinden çok az farklarla ayrılan birçok farklı modeller yer almaktadır. Bunları genel olarak özetleyecek olursak bu aşamalar şunlardır :

- ✓ Çalışma konusu ve amaç belirlenme,
- ✓ Tema belirleme,
- ✓ Temaya uygun materyalleri belirleme,
- ✓ Hikâye ve renk panosu hazırlama,
- ✓ Tasarım eskizlerini çizme,
- ✓ Eskiz çizimleri arasından koleksiyon parçalarını belirleme,
- ✓ Seçilen modellerin teknik çizimlerini yapma,
- ✓ Konuya uygun kumaş ve aksesuar seçme,
- ✓ Pastal planı hazırlama,
- ✓ Dikim sürecini tasarlama,
- ✓ Maliyet hesabı yapma,
- ✓ Prototip dikme,
- ✓ Koleksiyon sunumu

Bu araştırmada; Gotik sanat tarzının, etkisinde ortaya çıkan gotik moda algısına dayalı bir moda ürün koleksiyonu oluşturma amaçlanmıştır. Belirlenen amaca ulaşmak için giysi koleksiyon sürecindeki aşamalara

Hazırlanan hikâye ve renk panosunun içeriğinde tasarımcıyı etkileyen materyallere, düşünce görsellerine, tasarım örneklerine ve koleksiyonun renklerine yer verildiği görülmektedir.

3.3. Eskiz çizimleri

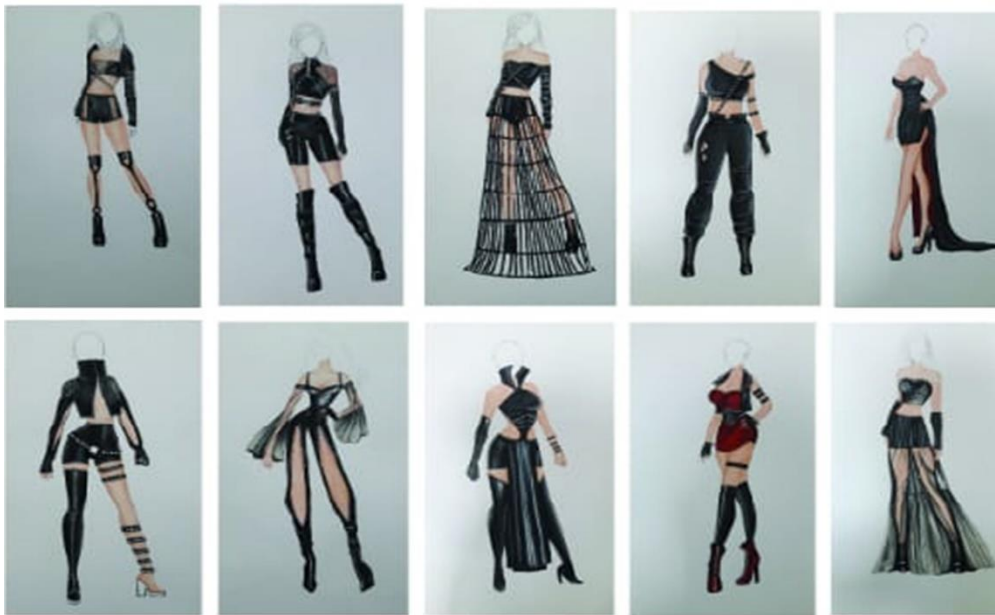
Araştırma taslağının kâğıt üzerinde karalamalar olarak çizilmesine eskiz çizim denmektedir. Bu çalışmada da gotik tarz modayı yansıtan 25 adet çizim, resim kâğıdına 5 temel modelden 5'şer tane modelden model geliştirme olacak şekilde ön ve arka olarak çizilmiştir. Çalışmaya ait eskiz çizim örnekleri Resim 2'de yer almaktadır.

Resim 2. Eskiz çizim örnekleri

3.4. Artistik ve teknik çizimler

Bir modeli cezbedici hale getirmek ve modele abartı katmak için yapılan çizimlere artistik çizim denmektedir. Artistik çizimler yapılırken 1/9 oranından 1/14 oranına kadar ölçülerle, model deforme edilerek çizilmektedir. Teknik çizim ise, artistik olarak çizilmiş modellerin 1/8 oranında daha ayrıntılı ve gerçek vücut ölçülerine uygun olarak çizilmesidir. Yapılan teknik çizimlerin modeliste model ile ilgili ayrıntılı bilgileri vermesi gerekmektedir. Çalışmada eskizler arasından seçilen 10 koleksiyon parçasının önce artistik çizimleri daha sonra ise teknik çizimleri yapılmıştır. Artistik çizim için seçilen silüetlerin estetik bir görüntü vermesi açısından uzun ve ince yapıda olmasına dikkat edilmiştir. Koleksiyonu oluşturacak çizimlerin artistik ve teknik çizim örnekleri Resim 3 ve 4'de yer almaktadır.

Resim 3. Koleksiyonu oluşturan parçaların artistik çizimleri

Resim 4. Koleksiyonu oluşturan parçaların teknik çizimleri

3.5. Dikilecek koleksiyon parçasının belirlenmesi

Bu, koleksiyonu oluşturacak parçalar arasından dikilecek modele karar verme aşamasıdır. Bu aşamada 10 koleksiyon parçası arasından bir tanesi seçilerek, kalıbının çıkarabilmesi için ayrıntılı model analizi yapılmıştır. Seçilen model Resim 5’de yer almaktadır.

Resim 5. Dikilecek olan koleksiyon parçası

Model bustiyer ve etek olarak iki parçadan oluşan simetrik bir modeldir. Üst beden ön ve arka kuplu bustiyer, alt beden ise diz üzerinden ve bilekten kesitli etek olarak tasarlanmıştır. Eteğin belден yaklaşık 35 cm kadar aşağısı düz dar etek formunda iken geriye kalan kısmı yarım daire görünümündedir.

3.6. Dikilecek koleksiyon parçasının kalıbının çıkarılması

Kalıp, bir şeyin şekil bakımından örneği anlamına gelmektedir. Sadece giysi oluşum sürecinde değil birçok farklı alanda da bir ürünün örneğinin oluşturulmasında 2 boyutlu olarak kalıbı çıkarılmaktadır. Giysi kalıp çıkarma aşamasında birçok farklı yöntem vardır. Bunlardan birisi de drapaj yolu ile kalıp elde etme yöntemidir. Kâğıt üzerinde tasarlanmış bir modelin 3 boyutlu hale gelebilmesi amacıyla insan vücudu ya da manken üzerinden kalıbının çıkarılmasına drapaj ile kalıp elde etme yöntemi denmektedir. Bu çalışmada da bitmiş ürünü görme ve kalıptan kaynaklı hataları en aza indirgeyebilme amaçlı drapaj tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın kalıp çıkarma aşamaları Resim 6’da yer almaktadır.

Resim 6. Dikilecek parçanın ön-arka kalıbı

3.7. Prototip dikme

Prototip dikimi, modelin uygunluğunun ve kalıp hatalarının tespit edildiği ön dikim çalışmasıdır. Bir ürünün prototipi hazırlanarak, kalıbın vücuda uygunluğu ve üretimde ortaya çıkabilecek olası sorunların tespiti de yapılmış olmaktadır. Çalışmada kalıbı çıkarılan modelin patiska kumaş ile prototip dikimi yapılarak, olası hatalar esas çalışma öncesi kontrol edilmiştir.

3.8. Bitmiş ürün

Bitmiş ürün, koleksiyon oluşturma sürecinin son aşamasıdır. Bu aşamadan sonra ürünler müşteri beğenisi almak üzere defile ya da sergi olarak sunulmaktadır. Çalışmanın seçilen koleksiyon parçasına ait dikilmiş ürün görselleri Resim 7’de yer almaktadır.

Resim 7. Bitmiş ürün

Modelde gotik tarzın temsili rengi olan siyah renk, beyaz renk ile kombinlenerek, gotiğin gizemli havasına aydınlık bir görüntü verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca büstiyerin göğüs kısmı ve eteğin bel kısmı suni kürklerle hareketlendirilmiş, tülün hafifliği, payet kumaşın ihtişamı ile tasarımda bir zarafet ve bütünlük oluşturulmaya çalışılmıştır.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Geçmişten günümüze insanların giyim tercihlerinde yaşadıkları toplum ve sahip oldukları kültürel değerler önemli rol oynamaktadır. Bundan dolayı toplumların giyim kuşam kültürleri onları anlatan ikinci bir dil görevi görmektedir diyebiliriz. Özellikle gündelik yaşamın oluşumu ve öğrenilmesine yönelik kültürel kodlar oluşturulurken modadan yararlanılmaktadır. Çünkü moda; sosyolojik, psikolojik, kültürel ve dinsel alanlara

dokunan bir olgudur. Toplumsal değişimlere paralel olarak hareket eden moda olgusu zaman zaman farklı şekillerde ortaya çıkmıştır ve çıkmaktadır. Özellikle meydana gelen ekonomik değişiklikler ve özgürlük arayışları her alanda olduğu gibi moda alanında yani giyim-kuşamda birçok yenilik ve değişikliği beraberinde getirmiştir (Özdemir, 2020). Dönemin sanat akımlarının izlerini de üzerinde taşıyan moda olgusu, moda akımları ve moda tarzları olarak insanlara çeşitli giyim tercihleri sunmaktadır. Bu moda tarzlarından birisi olan gotik moda da orta çağın, karanlık, karmaşık ve mistik yapısının siyah renkle bütünleşmesi sonucu ortaya çıkan, yarattığı gizem ve asi görünüm ile günümüzde de gerek kadınlar, gerekse erkekler tarafından tercih edilen bir stildir. Özellikle farklı, sıra dışı ve zarif görünmek isteyenlerin giyim tercihleri arasında yer almaktadır. Ayrıca koyu renk giyinmekten, koyu renk makyaj yapmaktan ve abartılı takılar kullanmaktan hoşlanan kişiler içinde gotik uygun bir moda tarzıdır. Bu çalışmada da sürdürülebilir moda olgusu, artan tüketici talepleri ve beğenileri göz önüne alınarak, gotik tarz giyinmeyi sevenler için bir koleksiyon oluşturulmuştur. Oluşturulan koleksiyonun insanlarda estetik bir algı oluşturacağı, günümüz rekabet ortamında varlığını sürdürebilmek için farklı ürünler üretmesi gereken tasarımcılara çok yönlü bir bakış açısı kazandıracağı, araştırmacılara ise bir sanat akımı etkisiyle tasarlanan bir giysinin oluşum süreçleri hakkında bilgi vereceği düşünülmektedir. Çünkü geçmiş dönem ve yakınçağ moda akımları birbirlerinden etkilenerek modern çağın moda çizgilerini oluşturmaktadır. Avcıoğlu Kalebek, Özdemir, Çoruh ve Öztürk (2020)'ün belirttiği gibi, her daim için sanat akımları, yenilik arayan moda tasarımcılarının ilham aldığı kaynaklardan birisi olmuştur.

KAYNAKÇA

- Alkım, B.E. (2011). "18. ve 19. Yüzyıllarda İngiltere'de Gotik Yazın İle Neo Gotik Mimarlığın Kesişimi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arargüç M. F. (2016). "Mimari Bir Tarzdan Edebi Bir Türe: Gotik", Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 36, 245-257.
- Atılğan Kocabaş, D. (2014). "Giysi Tasarımında Esinlenmenin ve Araştırmanın Yaratıcılığa Etkisi", The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science, 27, 471-487, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2486>.
- Avcıoğlu Kalebek, N., Özdemir, G., Çoruh, E. ve Öztürk, T. (2020). "Reflection Of Punc Art Trend On Fashion", Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, 36, 151-164.
- Borngässer, B. (2004). "Gothic Architecture in Italy, The Art of Gothic: Architecture, Sculpture", Painting (Ed: Rolf Toman), Germany: Könemann, Königswinter, 242-252.
- Clark, K. (1962). "The Gothic Revival: An Essay in the History of Taste", Harper & Row, Publishers: London.
- Karoğlu, H. ve Şenel, E. (2012). "Pop Art and Fashion Interaction", The Journal of Academic Social Science Studies, 5(8), 1423-1444.
- Koca, E., Koç, F. ve Çotuk, S. (2009). "Geleneksel Giyim Öğelerinin Esin Kaynağı Olarak Giysi Tasarımına Katkıları", e-Journal of New World Sciences Academy (NWSA), 4 (3), 88-103.
- Orsborne, A. (2013). "Moda; Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi (Çev. Duygu Özen)", İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Özdemir, G. (2020). "Pop-Art Sanat Akımının Giysi Tasarımlarına Yansımasının Göstergebilimsel Analizi", Akademik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(47), 232-243.
- Pres, M. ve Cooper, R. (2007). "The Design Experience, The Role of Design and Designers in the Twenty-First Century", London: Ashgate.
- Spooner, C. (2006). "Contemporary Gothic", London: Reaktion Books.

İnternet kaynakları

- O'brien, R. (2003). "An Overview of the Methodological Approach of Action Resaerch. (On-line)", <http://www.wb.neVrobrien/papers/artinal.hUm>. adresinden 30 Eylül 2020 tarihinde alınmıştır.
- <https://www.giyimvemoda.com/moda-sozlugu/modanin-karanlik-ve-gizemli-stili-gotik-moda/83> adresinden 18 Eylül 2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel kaynakları

Görsel 1-2:

https://www.musictick.com/cath%C3%A9rale-notre-dame-de-paris-paris,%20france-locations-classic-music.html?id_luogo=539689&filtro=4&dal=05/26/18, adresinden 8 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 3: <https://www.binkelam.com/gotik-giyim-tarzi/gotik-tarz-katli-elbise> adresinden 8 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.